

Архипова Євгенія Олександрівна,
evgar@meta.ua

МЕРЕЖЕВЕ УРЯДУВАННЯ ЯК МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Управлінські тенденції кінця ХХ – початку ХХІ століття демонструють переорієнтування державного сектору з бюрократичної моделі управління, що передбачає жорстку регламентацію діяльності чиновників різноманітними інструкціями, положеннями та правилами, до ринкової моделі, орієнтованої на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів. Це спричиняє поступову трансформацію завдань державного службовця: від управління людьми до координації, узгодження основних наявних ресурсів задля ефективного породукування публічних цінностей. Таким чином, загальною метою сучасного державного управління стає розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління задля забезпечення громадян якісними публічними послугами, які б відповідали світовим стандартам. З огляду на це доцільно коротко розглянути особливості мережевого урядування (Networked Government), яке, поряд із Old Public Management, New Public Management, Good Governance, являє собою одну з концепцій (моделей) публічного управління.

Зростання популярності інтернету на Заході на початку 1990-х років, призвело до того, що велика кількість держав мусила визнати значний потенціал інтернет-технологій у розширенні та поглибленні відносин з громадянами, підприємствами та іншими зацікавленими сторонами. Розуміння цих можливостей призвело до створення сайтів державних установ та їх інформаційних інтернет-сторінок, де розміщувалася загальна інформація про установу/ відділ, адреса, години прийому, контактні телефони тощо. Започаткована таким чином ера інформаційної присутності органів державної влади в глобальній мережі ознаменувала собою перший етап розвитку електронного урядування (фазу інформування). Подальший розвиток

електронної взаємодії передбачає наявність можливості звернення громадян до органів державної влади електронною поштою, завантаження анкет, бланків та інших форм в електронному вигляді, що являє собою початкову стадію інтерактивності. Повноцінна інтерактивна взаємодія передбачає можливість замовлення та отримання публічних послуг через інтернет: сплату податків, подачу декларацій, отримання документів та свідоцтв тощо. І нарешті, повна електронна інтеграція та персоналізація усього спектру взаємодій між урядом та іншими зацікавленими сторонами знаменує собою настання ери мережевого урядування – найвищої стадії розвитку електронного урядування.

Мережеве урядування, як стверджують фахівці, являє собою перехід до більш прозорого співробітництва та взаємовигідних відносин між державою, громадянами і бізнесом в результаті інтеграції сучасних інформаційних технологій та технологій зв'язку. Це дозволяє громадянам брати активну участь у формуванні державної політики та забезпечує єдину точку доступу до всіх публічних послуг. Новітні інформаційно-комунікаційні технології та засоби обробки даних дозволяють державі зробити інтернет основним інструментом поширення (передачі) інформації, комунікації та отримання послуг.

Вирішальне значення для ефективності мережевого урядування має спроможність збирати і оприлюднювати інформацію різними каналами (наприклад, електронною поштою, через веб-сайт чи соціальні медіа, SMS-інформування) цілодобовий доступ до ресурсів та послуг в режимі реального часу, а також низька, загальнодоступна вартість цього доступу.

Мережеве урядування відрізняється від інших моделей публічного управління тим, що розміщує громадян та всіх зацікавлених осіб, які і є власне замовниками державних послуг, в центрі уваги, визнає принцип пріоритетності інтересу споживача цих послуг над інтересами державного установи чи, тим більше, службовця.

Завданням публічного управління, відповідно до цієї моделі, є забезпечення якісного життя громадян певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави в цілому, раціональне використання наявних ресурсів

(матеріальних, технічних, технологічних, інфраструктурних тощо) для надання публічних послуг та задоволення потреб громади, налагодження ефективної комунікації між громадянами та органам державної влади. Це обумовлює потребу у підготовці фахівців відповідної кваліфікації – публічних управлінців, які матимуть змогу працювати в органах державної влади, місцевого самоврядування, комерційних та некомерційних організаціях.

Зазначимо, що у діючому законі «Про державну службу» від 1993 року та в однойменному законі від 17.11.2011 року, який начебто набирає чинності з 01.01.2016 року, слово «публічний» не використовується. У проекті Закону України «Про державну службу» від 3.11.2015 року фігурують терміни «публічна діяльність», «публічний інтерес», «публічна інформація», «публічні ресурси» (в т.ч. державне майно), проте, на жаль, визначення цих термінів відсутнє. В першій редакції цього проекту (від 30.03.2015) згадувалися ще й публічні послуги, складовою яких виступали послуги адміністративні, але в тексті законопроекту, винесеному на друге читання, залишилися тільки останні.

Визначення деяких термінів в галузі публічного урядування пропонувалося в «Концепції реформування публічної адміністрації в Україні» (2005 р.). Зокрема, публічна служба визначається як професійна, політично нейтральна цивільна служба в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, а публічні послуги – як послуги, що надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, державними та комунальними підприємствами, установами, організаціями, а також інші послуги, відповідальність за надання яких несе держава або територіальна громада. Тим не менше, досі існує певна методологічна невизначеність щодо тлумачення та співвідношення термінів «публічне управління», «публічне адміністрування», «державне управління», що вимагає негайного врегулювання цього питання шляхом широких професійно-наукових дискусій.